

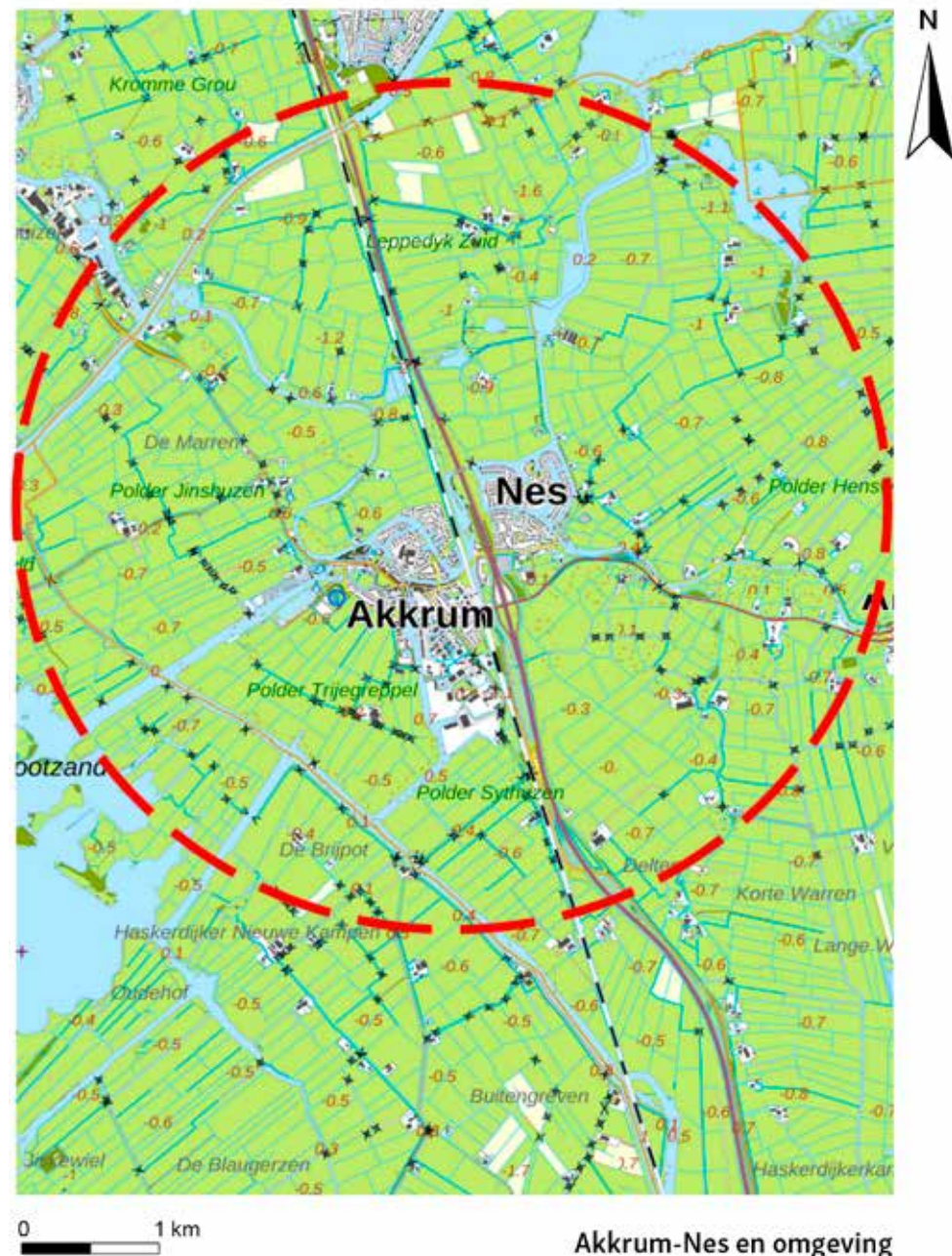
SCHETSSCHUIT AKKRUM-NES

SCHETSEN & IDEEËN OVER DE TOEKOMST VAN ONZE DORPEN

-ZOEKGEBIED REALISATIE GEBIEDSVISIE AKKRUM-NES-

Akkrum-Nes en omgeving

INHOUDSOPGAVE

1. VOORWOORD	3
2. INLEIDING	5
2.1. Werkwijze “Schetsschuit” ROMteAKKRUM-NES	5
2.2. Opdracht	6
3. SCHETSEN IN DRIE GROEPEN OP DRIE TAFELS	7
3.1 Tussenschets tafel Woningbouw & Voorzieningen	8
3.2 Tussenschets tafel Bedrijvigheid & Recreatie	10
3.3 Tussenschets tafel Landschap, natuur & landbouw	12
4. ONTWERPPRINCIPES ROMteAKKRUM-NES	14
5. DE GEZAMENLIJKE EINDSCHETS OP DE EINDKAART	17
6. TOT SLOT: DE BETEKENIS VAN DEZE “SCHETSSCHUIT”	19
7. EEN TOEKOMSTBEELD	20
8. MET DANK AAN	21
BIJLAGE: INSPIRATIE VOOR ONTWIKKELING	23

“ROMteAKKRUM-NES

In deze werktitel komt het Friese woord “romte” tot uiting en geeft aan dat het gaat om de ruimte in en om Akkrum en Nes. De eerste drie letters verwijzen naar het bij gemeenten veelgebruikte acroniem ROM als aanduiding voor de beleids-thema’s Ruimtelijke Ordening en Milieu.

”

VOORWOORD

In het najaar van 2022 hebben Plaatselijk Belang Akkrum-Nes en de Stichting Akwaseum de koppen bij elkaar gestoken. Dit naar aanleiding van de in 2020 verschenen “Dorpsvisie 2021-2030”. Hierin zijn belangrijke onderwerpen voor onze dorpen beschreven. Met een aantal onderwerpen uit deze visie gebeurde echter niet zoveel. Wij maakten ons daar zorgen over. In oktober 2022 is deze zorg gedeeld met verenigingen/stichtingen die in Akkrum-Nes actief zijn. Met elkaar hebben we besloten om zelf de handen uit de mouwen te steken.

Op 9 en 10 mei 2023 hebben we in Mienskipssintrum Leppehiem een bijeenkomst gehouden waarin met elkaar een schets/ tekening is gemaakt van de toekomst van Akkrum-Nes.

Het proces om zo’n tekening van de toekomst te maken wordt wel “Schetsschuit” genoemd. Meestal worden de resultaten van bijeenkomsten vastgelegd in notulen. Je kunt deze resultaten, vooral als het gaat over de inrichting van een gebied, ook schetsen/ tekenen. De voormalige Dienst Landelijk Gebied deed dit voor het eerst. En die bijeenkomst vond plaats op een schip/schuit. Vandaar dat deze wijze van werken een “Schetsschuit” wordt genoemd.

Verdeeld over 3 tafels spraken 25 deelnemers met elkaar over de toekomst van ons dorp. Veel vragen zijn behandeld, zoals:

- Hoe gaan we om met de woningbouw
- Op welke wijze kunnen we onze (water)recreatie versterken

- Hoe moet het verder met onze voorzieningen
- Hoe werkt de duurzaamheid door
- Wat betekent dat voor de ruimtelijke indeling van ons dorp en de omliggende gebieden

Het resultaat van de discussie over deze vragen en de eindkaart kunt u lezen en zien in deze brochure. We beschouwen deze uitkomsten als een kans die we gezamenlijk kunnen verzilveren. Hiermee kunnen we Akkrum-Nes voor de huidige en toekomstige bewoners aantrekkelijk en leefbaar houden.

Direct belanghebbenden en leden van de Kerngroep hebben niet deelgenomen aan de discussies en het maken van de schetskaarten. De deelnemers hebben geheel onafhankelijk en in volledige vrijheid gewerkt in het bedenken van oplossingen. De Kerngroep was er wel bij!

Tot slot wijs ik jullie graag op de bijdrage van Hedwig aan het eind van deze brochure. Zij is geboren op de eerste dag van de Schetsschuit tweedaagse op 9 mei 2023. Voor haar generatie hadden we bij de Schetsschuit tweedaagse een lege stoel staan. Zo was de nieuwe generatie toch onderdeel van het denken over de toekomst van Akkrum-Nes. Zij vertelt aan het eind van deze brochure, zij is dan inmiddels 27 jaar oud, hoe haar leefwereld in 2050 eruit ziet.

Namens de Kerngroep ROMteAKKRUM-NES,
Zwier Kroese (voorzitter)
september 2023

“De toekomstschets richt
zich op 2030 met een
doorkijk naar 2050.”

2 INLEIDING

2.1 WERKWIJZE “SCHETSSCHUIT” ROMteAKKRUM-NES

Ontwikkelingen

Aan ruimtelijke vraagstukken is er in onze eigen leefomgeving, Akkrum-Nes, geen gebrek. Op vele gebieden is actie nodig om de kwaliteit van het leven in de dorpen te handhaven/ te verbeteren. In de *Dorpsvisie Akkrum Nes 2021 – 2030* zijn, verdeeld over een aantal thema's, een groot deel van die ontwikkelopgaven verwoord. De overheid formuleert ook vele opgaven. Denk maar aan de woningbouw. De gemeente geeft in haar woonvisie 300 eenheden aan voor Akkrum-Nes. Sociale woningbouw moet daar 30% van uitmaken. Dat kan met uit- en inbreiding van nieuwe woningen. De recreatie verandert in haar behoeften. De landbouw heeft te maken met de veenweideproblematiek, klimaatopgaven en stikstofproblemen. De zorg verandert en dat heeft voor de toekomst gevolgen voor de rol van Mienskipssintrum Leppehiem. De biodiversiteit loopt terug; wat kan er aan vergroening en natuur worden gedaan. En hoe worden we als dorpen energieneutraal in 2050.

Inspiratie

Op de eerste ochtend van de “Schetsschuit” zijn er ter inspiratie vier inleidingen van experts te weten:

Reinout Lindemans, landschapsarchitect, spreekt over de relatie van de dorpen met de Boarn. Weinig

openbare ruimte aan het water. Hij benoemt de kwaliteiten van het landschap; de boerderijen en de ontginningsrichtingen tot uiting komend in de verkaveling.

Bouwe de Boer, duurzaamheidsexpert, gaat in op het gebruik van duurzame materialen in de bouw, die meer en meer uit de omgeving komen. Hij spreekt over gezondheidsaspecten van een groene gebouwde omgeving.

Martin Cnossen, directeur van de Stichting Merk Fryslan, ziet Akkrum-Nes als een prachtige recreatiebestemming, die economisch belangrijk is. Hij geeft aan dat wat goed en interessant is voor de bewoners van de dorpen juist ook aantrekkelijk is voor bezoekers.

Bouwe Bakker, landbouw adviseur op vele terreinen, spreekt over de ontwikkelingen, die er voor de boeren aan zitten te komen. Waterpeilen in de veengebieden gaan omhoog en verwacht worden nieuwe vormen van ruilverkaveling. Hij refereert ook aan het project *Akkruumer Goedland* waarin het veranderende boerenbedrijf centraal staat.

Uitgebreide samenvattingen van bovengenoemde inleidingen zijn in de bijlage op blz. 23 opgenomen.

2.2 OPDRACHT

De deelnemers aan de “Schetsschuit”-sessie hebben de opdracht om samen te komen tot een samenhangende (integrale) ruimtelijke toekomstschets. Een schets die rekening houdt met:

- De dorpsvisie Akkrum-Nes 2021-2030;
- Rijks-, Provinciaal- en Gemeentelijk beleid;
- De ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten die Akkrum-Nes en omgeving kennen.

De toekomstschets richt zich op 2030 met een doorblik naar 2050. Het gaat om gewenste ontwikkelingen op het gebied van:

- Woningbouw en maatschappelijke voorzieningen (leefbaarheid, brede welvaart, zorg, bedrijvigheid, sport en cultuur)
- Recreatie, zowel op het gebied van verblijfs- en dagrecreatie, ook gericht op de eigen bewoners,
- Duurzaamheid, tot uiting komend in de toekomstige energievoorziening, groen, biodiversiteit, klimaatgericht waterbeleid en een lage footprint op basis van klimaatwetgeving
- Een vitale landbouw
- Natte en droge infrastructuur

Links: verschillende foto's gemaakt van de bijeenkomsten op 9 en 10 mei in Mienskipsintrum Leppehiem.

Burgemeester Tjeerd van der Zwan en Wethouder Sybrich Sijsma zijn bij de presentatie van de tussenschetsen (foto linksonder). De Friese gedeputeerde Douwe Hoogland ontvangt van dagvoorzitter Canisius Smit de symbolische variant van de “Schetsschuit” ROMteAKKRUM-NES (foto rechtsonder).

3 SCHETSEN IN DRIE GROEPEN OP DRIE TAFELS

Gedurende de twee dagen van de “Schetsschuit” ROMteAKKRUM-NES zijn de 25 deelnemers verdeeld over drie tafels met elk een thema.

De thema's zijn:

- Woningbouw & voorzieningen
- Bedrijvigheid & Recreatie
- Landschap, natuur en landbouw

De mensen aan iedere tafel bestaan uit:

- Deskundigen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, landbouw en recreatie;
- Inwoners van de dorpen met kennis van wat er in de dorpen leeft en speelt;
- Medewerkers van overheden met expertise en kennis van beleid.

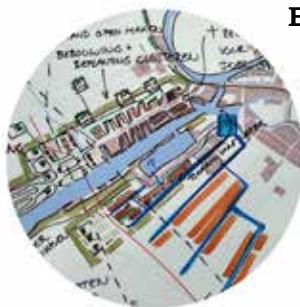
Elke tafel werkt aan de gemeenschappelijke opdracht. Tijdens de gesprekken, tekent de landschapsarchitect mee. Hij heeft een rol

als onafhankelijk voorzitter en verslaglegger door middel van het maken van schetskaarten. Ook wordt zoveel mogelijk woordelijk vastgelegd. Na elke sessie worden de ideeën die zijn ontstaan in een gezamenlijke (plenaire) sessie met elkaar gedeeld.

Geïnspireerd door elkaar gaan de groepen weer uiteen om (een deel van) hun thema verder uit te werken. Gaandeweg het proces werden de deelnemers enthousiaster en steeds meer geïnspireerd. De werkwijze leidt uiteindelijk tot een gemeenschappelijk eindproduct de Integratieschets. Dat is de uitvouwbare eindkaart in deze brochure.

Het zal duidelijk zijn dat er vele tussentijdse schetsen geproduceerd worden. Om te laten zien dat er vele ideeën en alternatieven aan de orde zijn geweest, is hierna van elke tafel een tussenschets weergegeven.

Elementen daarvan zijn terug te vinden in de gezamenlijk opgestelde integrale kaart: **de uitvouwbare Eindkaart.**

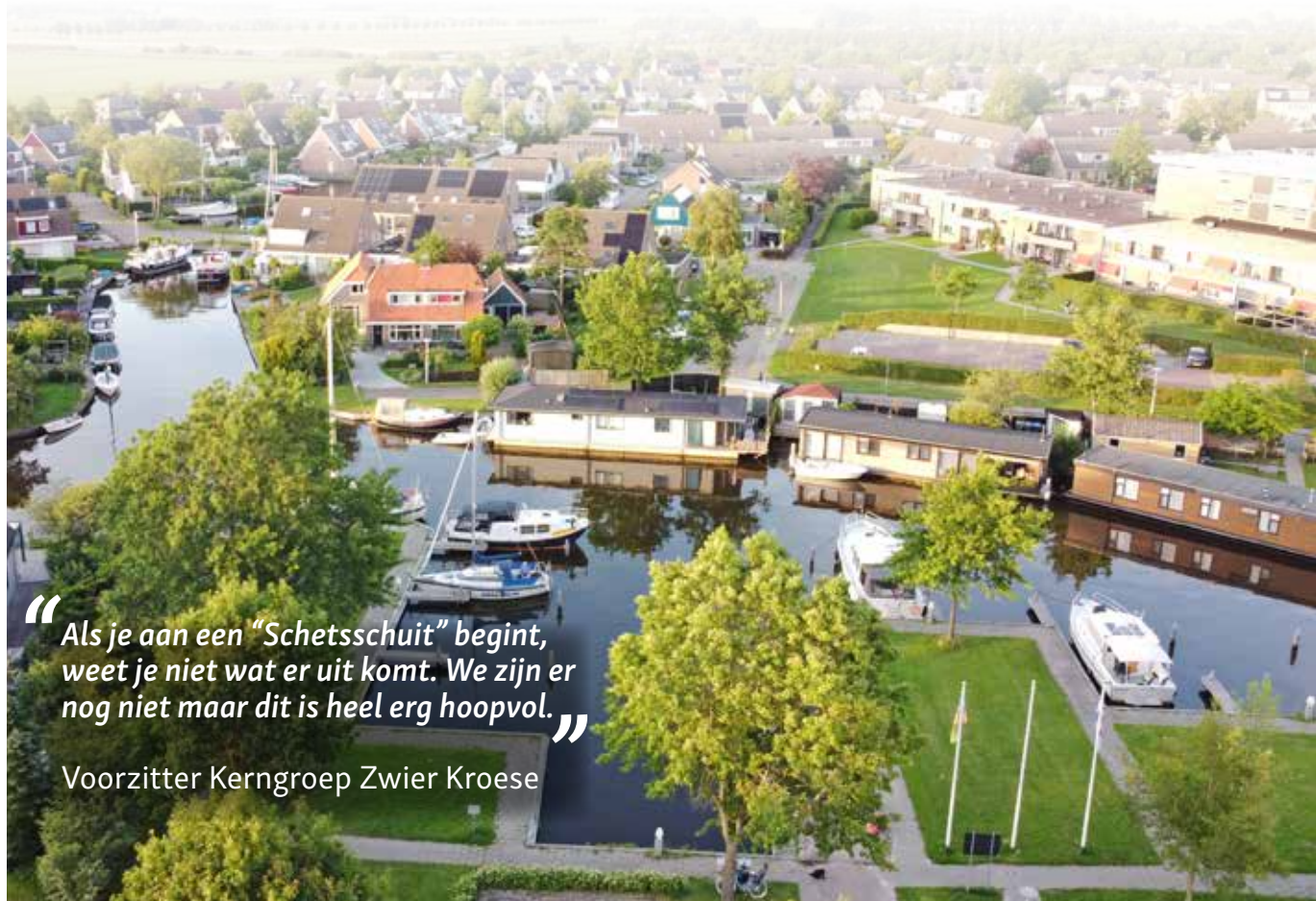

3.1 TUSSENSCHETS TAFEL WONINGBOUW & VOORZIENINGEN

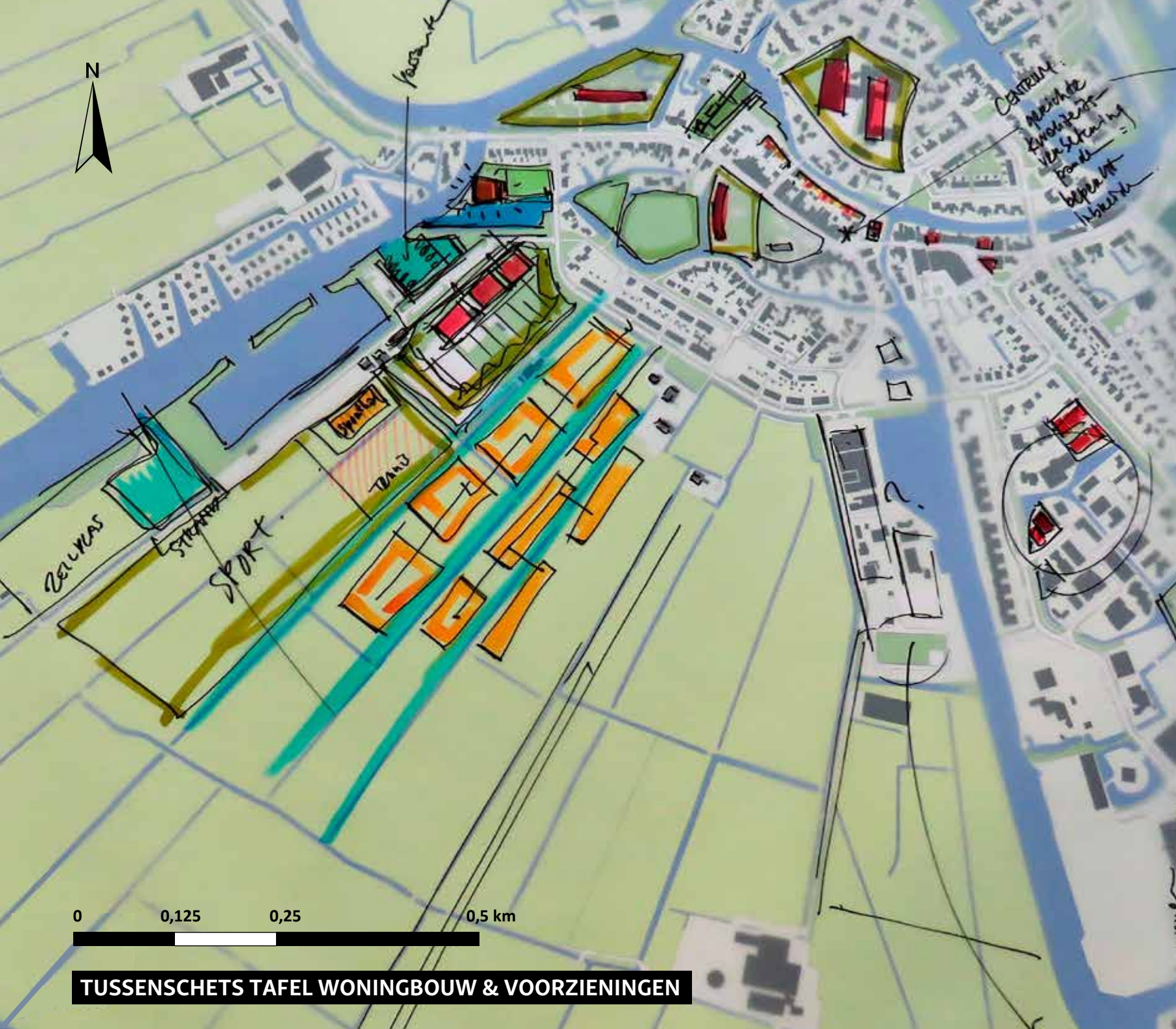
Enige kenmerken van de tussenschets van de tafel Woningbouw & en Voorzieningen:

- Verbinden van de dorpskern en waterrecreatie
- Nieuwe passantenhaven geflankeerd door nieuwe gebouwen
- Een nieuw Waterfront
- Mogelijke nieuwbouw door Leppenheim in een opzet als bijzonder gebouw in een prachtige tuin, naar voorbeeld van Coopersburg en Welgelegen

“Als je aan een “Schetsschuit” begint, weet je niet wat er uit komt. We zijn er nog niet maar dit is heel erg hoopvol.”

Voorzitter Kerngroep Zwier Kroese

0 0,125 0,25 0,5 km

TUSSENSCHETS TAFEL WONINGBOUW & VOORZIENINGEN

3.2 TUSSENSCHETS TAFEL BEDRIJVGHEID & RECREATIE

Enige kenmerken van een tussenschets van de tafel Bedrijvigheid & Recreatie:

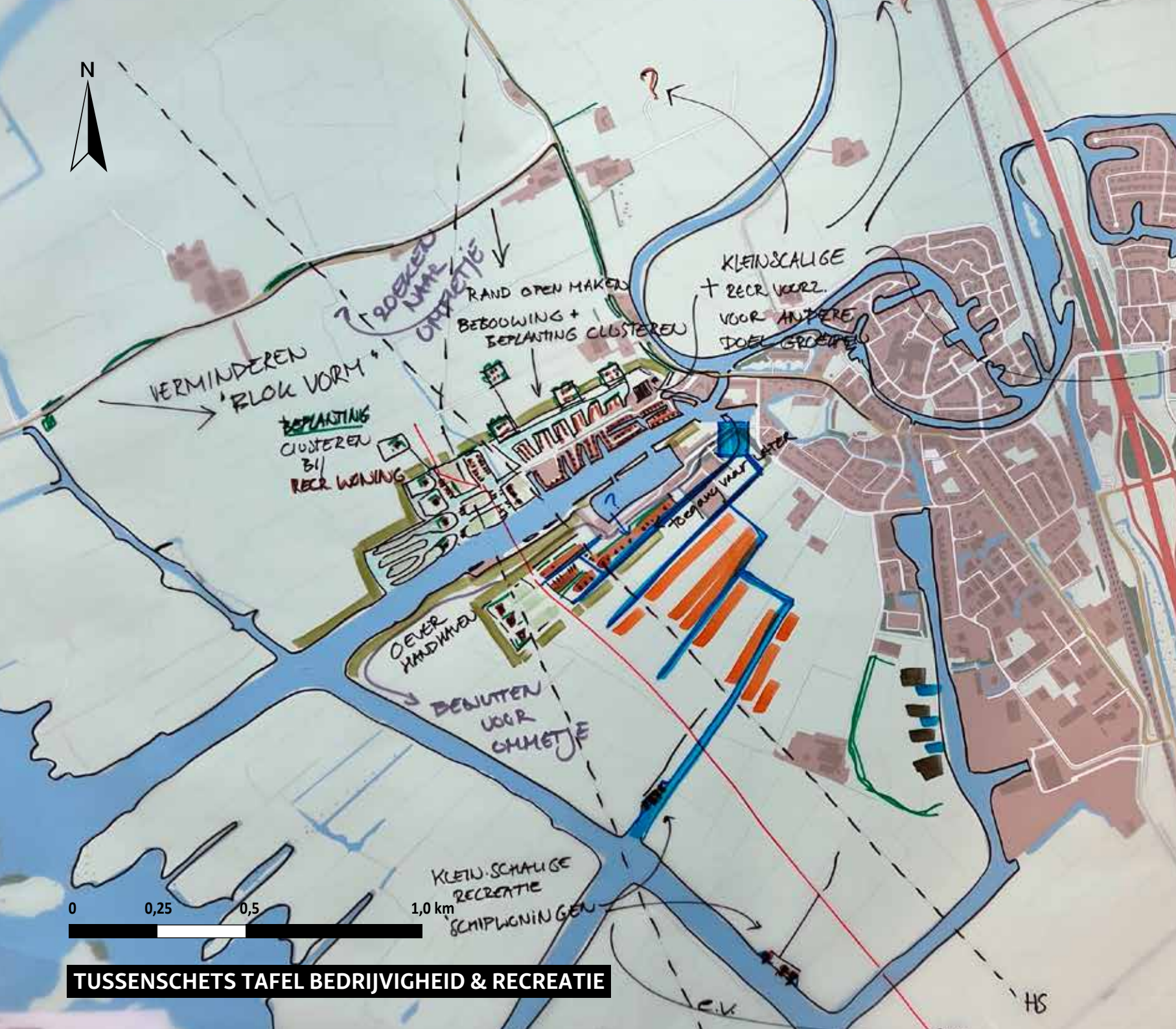
- Grotere openheid handhaven aan Meinesloot
- Aandacht voor ommetjes
- Beplanting bij recreatiewoningen
- Verbinding woongedeelte met vaarwater
- Meer kleinschalige voorzieningen voor verblijfsrecreatie in het landelijk gebied (andere doelgroepen)

0 0,25 0,5 1,0 km

TUSSENSCHETS TAFEL BEDRIJVGHEID & RECREATIE

3.3 TUSSENSCHETS TAFEL LANDSCHAP, NATUUR & LANDBOUW

Enige kenmerken van de tussenschets van de tafel Landschap, natuur & landbouw:

- Meer verbinding tussen dorp en landschap
- Lucht en ruimte tussen verschillende woongedeelten
- Openbaarheid van randen van bijvoorbeeld water: iedereen, en niet alleen de bewoner, geniet van het landschap. Mooie uitdrukking hiervoor: "Democratisering van het landschap"
- Maatwerk voor onze boeren. Dat houdt in dat er verschillende bedrijfsstijlen mogelijk zijn

Rechts: "legenda" behorende bij de schets op de rechter pagina.

“Wat vaak wel twee jaar kan duren, doen we met een “Schetsschuit” in twee dagen.”

Dagvoorzitter Canisius Smit

US LAN

LANDSCHAP
GROEP NATUUR LANDBOUW

LOKALE
PRODUCTEN VOOR
LOKALE "MARKT"

DEMOCRATISERING VII LANDSCHAP:

MAAT
VERH
WATER

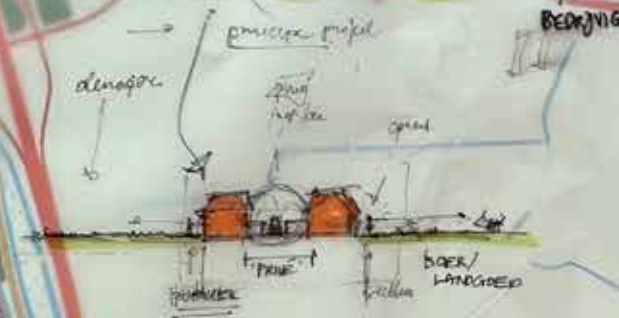
LANDSCHAP 1:2

WONEN

WONEN

LANDSCHAP

BEREIKING

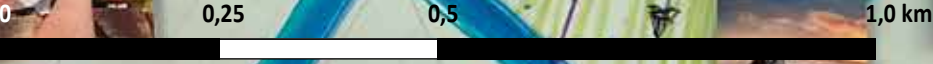
AGRARISCH
KEUZEMENU

HET PAST
DE BOER
MARKTWERK

KLEI				
KLEI				
VEEW				

ENERGIE VOOR
HET DORP

TUSSENSCHETS TAFEL LANDSCHAP, NATUUR & LANDBOUW

4 ONTWERPPRINCIPES ROMteAKKRUM-NES

Het boeiende van de “Schetsschuit” ROMteAKKRUM-NES is dat onderweg in de discussies en schetsen een aantal gemeenschappelijke ontwerpprincipes duidelijk naar voren kwamen. Deze kunnen als een richtlijn dienen wanneer het overheden, plannenmakers, ideeënbedenkers, initiatiefnemers of ontwikkelaars niet lukt zich al te letterlijk aan de schetstekeningen te houden. Ze blijven dus toepasbaar ook als het kaartbeeld moet wijzigen.

Principe 1 - Divers woningaanbod

De ruimtelijke ontwikkeling van onze leefomgeving vraagt een divers aanbod van woningen. Starters, doorgroeiers, particuliere huur, sociale huur, ouderenwoningen, seniorenwoningen. Er is in de schetsen uitgegaan van (het aanbrengen van) een gezond en toekomstbestendig evenwicht in aanbod van woningen in Akkrum-Nes. Plannenmakers zouden daar in hun plannen ook rekening mee moeten houden. Divers woningaanbod is het kernbegrip bij dit ontwerpprincipe.

Principe 2 - Democratisering van het Landschap

De verbinding met het omringende landschap voegt kwaliteit toe aan het openbare leven in Akkrum-Nes. Met democratisering wordt bedoeld dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen niet exclusief

beschikbaar zijn voor particuliere huis- en tuineigenaren. Nieuwe wandelpaden zijn voor bewoner en recreant even belangrijk. Het landschap is van iedereen en zou dus ook zichtbaar moeten blijven voor iedereen. Openheid, zichtlijnen, lucht en ruimte zijn kernbegrippen bij dit ontwerpprincipe.

Principe 3 - Democratisering van (de toegang tot) het water

Op plekken waar de openbare ruimte in verbinding staat met het water, ontstaat een sfeer van levendigheid en kwaliteit. Openbare oevers zijn plekken, die zowel recreanten als bewoners kunnen gebruiken. In nieuwe ruimtelijke plannen moet veel aandacht zijn voor deze openbare toegang tot het water, zodat het (vaar)water niet exclusief toegankelijk is voor enkele huis- en tuineigenaren. De openbare toegankelijkheid tot het water is het kernbegrip bij dit ontwerpprincipe.

Principe 4 - Water en dorpskern verbinden

De levendigheid van de watersport is van toegevoegde waarde voor de woon- en leefomgeving van de inwoners van Akkrum-Nes. Bij toekomstige ontwikkelingen is het de uitdaging om de reuring van de waterrecreatie en het leven in het centrum van het dorp dichterbij elkaar te brengen. Dat zou

kunnen door aan het einde van de Meinesleat een openbaar multifunctioneel havengebied te ontwikkelen. Daar komen wonen, zorg, (samen)werken en recreëren bij elkaar. Verbinding van wonen, (samen)werken en recreëren zijn de kernbegrippen bij dit ontwerpprincipe.

Principe 5 - Nieuwe ruimte in de oude kern

Door de (gedeeltelijke) verplaatsing van activiteiten (sporthal, zorgcentrum, bedrijvigheid), ontstaat op de achtergelaten plekken ruimte om aan de woningbouwopgave te voldoen. Dit zijn zogenaamde inbrei-locaties. De ontwikkeling van nieuwe woningen zal gebeuren met oog op en respect voor de bestaande kwaliteit zodat nieuwe woningen niet “botsen” met de blikvangers in Akkrum-Nes zoals Coopersburg, Welgelegen en de Terptsjerke. Ook kunnen sommige gebouwen een andere functie krijgen.

Principe 6 - Van boer tot bord

De schetsen en ideeën leveren een beeld op van een (dorps)gemeenschap die sterk verbonden is met het agrarische gebied waarin zij leven. Boerenbedrijven worden diverser en richten zich meer op de lokale markt. De verwevenheid tussen de lokale gemeenschap en het boerenbedrijf is een van de kernbegrippen die bij dit ontwerpprincipe hoort. Veel meer dan nu zal de productie afhangen van de bodem.

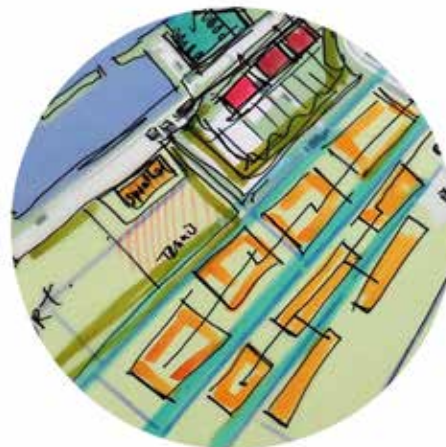
Principe 7 - Zelfredzaam en zelfvoorzienend Akkrum-Nes

In de opbrengsten van ROMteAKKRUM-NES is veel aandacht voor de duurzame zelfredzaamheid van Akkrum-Nes. Door de opbrengsten van enkele

dorpsmolens te combineren met zonne-energie en aquathermie, is het mogelijk om op termijn in de volledige energiebehoefte van Akkrum-Nes te voorzien. Zelfvoorziening is een van de kernbegrippen van dit ontwerpprincipe.

Principe 8 - Alles duurzaam, klimaatneutraal en groen

Het is misschien een open deur, maar als een groene draad loopt door alle voorstellen in deze schets duurzaamheid en klimaatneutraliteit. Gebruik van duurzame (bouw)materialen is uitgangspunt. Vergroening en groene aankleding van het dorp en nieuwe voorzieningen is een vanzelfsprekendheid.

“De leppedyk met haar lintbebouwing is typisch, omdat deze meebeweegt met de rivier en de weg.”

Landschapsarchitect
Reinout Lindemans

5 DE GEZAMENLIJKE EINDSCHETS OP DE EINDKAART

Het proces van discussiëren, schetsen en combineren heeft uiteindelijk geleid tot een Eindkaart. Deze Eindkaart is de denkrichting voor de ruimtelijke uitdagingen van Akkrum-Nes. In het achterblad kan deze kaart uitgevouwen worden. Hieronder volgt een korte beschrijving. De letters corresponderen met de nummers op de kaart.

A. Open woonwijk

Aan de zuidkant van de UT-wei is ruimte gemaakt voor woningbouw. De structuur van dit gebied, blijft open, zodat er vanaf de UT-wei contact blijft met het open landschap. In het waaiervormige patroon dat past bij het landschap aan deze kant van Akkrum-Nes, worden stroken landschap en bebouwing afgewisseld.

B. Openbare oevers

Op de plek waar de Meinesleat de UT-wei nadert is een nieuwe Akkrumer haven gerealiseerd. Een multifunctioneel openbaar havengebied waar wonen, (samen)werken, zorg en recreatieve activiteiten elkaar ontmoeten. De levendigheid van het havenleven verbindt zich op natuurlijke wijze langs het Krompaed, Ljouwerterdyk en de Trigreppel met het centrum van het dorp.

De loop van het Akkrumer Rak wordt, zoals het heel vroeger ook was, doorgetrokken richting het dorp. Met evenwijdige watergangen, in gelijke lijnen als de bestaande kaveldeling komt het water

steeds dichterbij de UT-wei om uiteindelijk uit te monden in de nieuwe Akkrumer haven. Het uitgangspunt is dat een groot deel van de oevers voor iedereen toegankelijk moet zijn.

C. Paviljoen

Rondom de nieuwe Akkrumer haven staan verschillende gebouwen. Het zijn plaatsen van ontmoeting. Woonplekken voor mensen die gebruikmaken van het zorgaanbod van Leppehiem. Een soort paviljoen waar inwoners, verenigingen en recreanten gebruik van kunnen maken en elkaar kunnen ontmoeten. Zo ontstaat rondom de nieuwe Akkrumer haven een plek waar de recreatiezone en het centrum van het dorp elkaar als het ware omarmen en versterken.

D. Recreatiezone

Aan de oevers van de Meinesleat is de recreatiezone Akkrum. De zuidoostkant wordt over het water ontsloten via de nieuwe Akkrumer haven. Ook hier staat de verbinding tussen dorpsbewoning en recreatie centraal. Bovendien is de oever van de Meinesleat intact gebleven. Bij de realisatie van recreatiepark Tusken de Marren is er ook voor gekozen om de grens tussen landschap en bebouwing diffuus te laten. Dit door openingen te maken in de rand van het park. Een deel van de voorzieningen voor verblijfsrecreatie is verspreid over het landschap terug te vinden op boerenerven. Kleinschalig kamperen/recreatie neemt aan belang toe.

E. Bedrijvigheid en energielandschap

Aan de zuidkant van Akkrum-Nes, tussen de Polsleat en de Polsleatwei is ruimte voor water gerelateerde bedrijvigheid. Een deel van de bedrijven uit het bedrijventerrein Spikerboor kan verhuizen naar deze plek. Ten zuiden hiervan verrijst een energielandschap. In een combinatie van zon en wind en aquathermie voorziet een stevig park op termijn in de volledige energiebehoefte van Akkrum-Nes.

F. Sport- en multifunctionele voorzieningen

De gedachte is om de sportvoorzieningen in eerste instantie te concentreren en te combineren met andere voorzieningen. Een nieuwe sporthal, een multifunctioneel centrum, buitensport en de paviljoengedachte in het gebied aangeduid met F. De schetsschuit heeft voor dit uitdagend concept geen ontwerpplan uitgewerkt.

G. Spoorzone

Het gebied rondom het station-Akkrum wordt helemaal up-to-date. Een naar aard en schaal van Akkrum-Nes passende zogenaamde “mini-mobiliteitshub”. Denk daarbij aan deelauto's, -fietsen en parkeergelegenheid rondom het treinstation. Een voetgangerstunnel onder het spoor door naar de carpool-parkeerplaats, oplaadpunten elektrische auto's etc.

H. Een Coopersburg en Welgelegen anno 2035

De ouderenzorg gaat veranderen. Dit vraagt om aanpassingen van Leppenheim. Een mogelijkheid is het ontwikkelen van zorgaanbod in nieuwe gebouwen rondom de nieuwe Akkrumer haven. Daardoor zou er ook ruimte kunnen ontstaan voor nieuwe woningen in het gebied van de Leppedyk/ Suster van der

Vegtstrjitte. Geïnspireerd op de hoge kwaliteit van Welgelegen en Coopersburg is hier woonruimte voor met name jongeren in een parkachtige omgeving gedacht.

I. Producten van het land

Aan de noordkant van het dorp, in de eerste meander van de Kromme Knilles, is op vruchtbare grond een 'landbouwtuin voor het dorp' gerealiseerd. In samenwerking met vrijwilligers, lokale (horeca en agrarische) ondernemers en (zorg)instellingen kan dit landbouw/tuinbouw-initiatief in een groot deel van de dorpsbehoefte op het gebied van bijvoorbeeld aardappelen, groente, fruit en kruiden.

J. Woninguit- én inbreiding

Op de eindkaart kaart zijn mogelijkheden voor woningbouw of andere functies binnen de huidige bebouwde kom van Akkrum indicatief weergegeven. De levendigheid van het dorp en de woonfunctie (inbreiding-locaties) kunnen hiermee versterkt worden.

K. (Extensieve) landbouw

Een gezonde, duurzame landbouw rondom de dorpen is van groot belang voor de identiteit van het landelijk gebied rondom Akkrum-Nes. Vele bedrijfsstijlen zullen mogelijk zijn. Om dit te bereiken is de inzet van vele instrumenten, zoals veenweide compensatieregelingen, natuurbeheer-regelingen, verplaatsingsregelingen kortom een ruilverkaveling 2.0 een oplossing. Een en ander zou in het Fries Programma Landelijk Gebied van de Provincie Fryslân geregeld kunnen worden.

“Wat hier vandaag in Akkrum gebeurt en wat jullie geschetst hebben. Dat past naadloos in het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG). Aan de slag gaan met je eigen omgeving.”

Gedeputeerde Douwe Hoogland

6 TOT SLOT: DE BETEKENIS VAN DEZE “SCHETSSCHUIT”

Tot slot nog een paar overdenkingen en overwegingen over de betekenis van deze brochure. We zijn ons als Kerngroep ervan bewust dat de inhoud van deze brochure veel stof tot nadenken en discussie geeft. Zo is het thema infrastructuur niet in de eindkaart opgenomen. Daar zal zeker in de toekomst nog veel aandacht aan besteed moeten worden.

Het is goed te bedenken dat het in de schetsen om de grote lijnen gaat. Het jaar 2050 lijkt ver weg, maar we doen het voor de generatie van Hedwig en haar nakomelingen.

Wij willen benadrukken dat deze brochure in formele zin geen status heeft. Democratische processen zullen ten grondslag moeten liggen aan verdere plannen voor onze dorpen en omgeving. Wel hopen wij dat de schetsschuit- ideeën een **startpunt** zullen zijn voor het bedenken en uitwerken van plannen. Ook hopen we dat het de planvorming zal versnellen. In dit verband is het bemoedigend dat de gemeente Heerenveen in het najaar 2023 een vervolgproces wil starten. Hoopvol zijn wij ook over het intensief betrekken van de inwoners en bedrijven bij dit vervolgproces.

7

EEN TOEKOMSTBEELD

Akkrum-Nes, Donderdag 1 september 2050

Mijn naam Hedwig. Ik ben op 9 mei 2050 27 jaar geworden. Afgelopen voorjaar ben ik met mijn man Beinte en onze dochter, Tjitske, van vijf gaan wonen op de *Polsleat*. Het is een leuk gemengd buurtje. In het appartement achter ons op het terphofje woont een ouder echtpaar dat twee jaar geleden vanuit Nes hier is neergestreken. Naast het feit dat ze van de zorg van Leppenheim gebruik kunnen maken, zijn we als buurtje, ook erg op elkaar gericht. Laatst vertelde buurvrouw me dat ze het heerlijk vindt dat zij 's middags op het hofje de levendigheid van onze spelende kinderen om zich heen hebben. Vorige week hebben ze zelfs even opgepast, toen ik voor mijn vrijwilligerswerk even een klusje moest doen op de dorpsboerderij Goedland.

Het is 14:30 uur. Ik heb zo meteen een vergadering met de vrijwilligers van de dorpsboerderij in het paviljoen van Leppenheim bij de nieuwe haven in Akkrum. Dat komt goed uit, want dan kan ik na die tijd Tjitske ophalen bij het clubhuis van AWS Eendracht, dat ook bij de nieuwe haven staat. De BSO heeft in samenwerking met de watersportvereniging allerlei watersport-activiteiten.

Ik fiets vanuit ons hofje, dat op een soort terp is gesitueerd, over de *Polsleatwei*. Ik ga linksaf langs

het bootverhuurbedrijf. Aan het einde van de *Polsleatwei* kijk ik naar rechts. Op de *Nije Brêge* in de *UT-wei* staan een stuk of acht meiden op het punt om van de brug te springen. Op het strandje ernaast moedigen minstens zoveel jongens hen aan door gezamenlijk af te tellen. De *Nije Brêge*: bijzonder dat deze brug nog steeds zo genoemd wordt, terwijl het toch al zo'n 35 jaar geleden is dat met de plaatsing van deze brug de twee delen van de *Ulbe Twijnstrawei* met elkaar werden verbonden.

We slaan linksaf de *UT-wei* op. Tussen de stroken bebouwing door zie ik te midden van koeien in de verte een zwerm kieviten opvliegen. Dat deze vogels elkaar weer opzoeken is de traditionele aankondiging van het einde van het zomerseizoen.

Daar willen de mensen die ik links over het water zie aankomen niets van weten. Op een stuk of twintig Sups komen ze geruisloos aan vanuit het Akkrumer Rak om daarna linksaf te slaan richting de nieuwe haven. Vanaf het bankje aan het water worden ze hartelijk begroet door enkele bewoners van it Pakhûs.

Als ik mijn fiets parkeer bij het Paviljoen, zie ik in de verte dat er een bouwkraan wordt opgebouwd. Het is de definitieve start van de bouw van onze tweede dorpsmolen bij het Akkrumer energiepark! Van een

van mijn vriendinnen die in het bestuur van de DAN zit, begreep ik dat met plaatsing van deze molen de laatste stap wordt gezet in de volledige zelfvoorziening van Akkrum en Nes op het gebied van energie.

Tijdens de vergadering van de dorpsboerderij Goedland wordt het oogstplan besproken. Diverse horecagelegenheden uit Akkrum en omgeving hebben ingeschreven op diverse producten die de komende tijd door dorpsboerderij Goedland geleverd zullen worden.

Het is goed wonen in Akkrum-Nes.

Was getekend,

Hedwig

8

MET DANK AAN

Dit “Schetsschuit”-project hebben wij alleen kunnen realiseren omdat wij de steun kregen van:

- Gemeente Heerenveen
- Provincie Fryslân
- Wetterskip Fryslân
- Alle deelnemers aan de Schetsschuit op 9 en 10 mei 2023 te weten:
Kees Akkerman, Ruurdje Anema, Frans Bouwers, Arjen Brouwer, Martin Cnossen, Theo Cuperus, Frans Debets, Sietze Eelsingh, Jan-Willem van Essen, Wim van Gorkum, Abel Kleefstra, Reinoud Lindemans, Berend Mulder, Paul Mutsaers, Corina Neelis, Steffen Smeding, Stephan Smeijers, Tom Smits, Jitske Tuimaka, Christiaan Visser, Marjan de Vries, Anna Petra van der Wal, Inge Waterlander en Albert van Zadelhoff
- Verenigingen/Stichtingen uit Akkrum
- Financiële ondersteuning van:
Duurzaam Akkrum-Nes, Fûns It Mienskar, Gemeente Heerenveen, Plaatselijk Belang Akkrum-Nes, Stichting Akwaseum, Streekwurk Zuid Oost Fryslân en Verenigde Ondernemers Akkrum-Nes

“Een scherpe schets zegt meer dan duizend woorden.”

A photograph of a winter landscape. In the center, a wooden building with a steep, dark roof stands behind a line of trees. A stream flows through the foreground on the right, bordered by frost-covered grass and reeds. The sky is a clear, pale blue. The scene is framed by frost-covered branches in the foreground and on the left.

*“Het is wel weer een sterk
staaltje Akkrumer en Nesser
eigen initiatief.”*

Wethouder Sybrich Sijtsma

BIJLAGE: INSPIRATIE VOOR ONTWIKKELING

1. AKKRUM-NES, DORP AAN HET WATER?

Wie het landschap in en rond Akkrum-Nes door de bril van landschapsarchitect Reinout Lindemans bekijkt, doet een aantal opmerkelijke waarnemingen. We zien een klassiek beekdallandschap met bebouwde en begroeide oevers van de Boarn en het meer open buitengebied. Een eerste blik wekt de indruk van bewoning die, met de rug naar het landschap, op de ooit zo belangrijke logistieke levensader, *de Boarn*, gericht is. Als je nauwkeuriger kijkt, zie je dat het openbare leven in de dorpen zich ook van het wáter afkeert. Wie vanuit het oosten de Kanadeeskestrjitte in fietst, zijn weg vervolgt in de Buorren en uitkomt bij de Terptsjerke en het Heechein, merkt van al dat water niets. Wie vanuit dezelfde richting over het water door het dorp vaart, ziet na het terras van Goerres tot aan de bibliotheek niets anders dan achtertuinen en particuliere overs. En dit terwijl het contact met het water in de openbare ruimte ook veel kwaliteit te bieden heeft. Neem bijvoorbeeld de sfeer van het wandelingetje over de Boarnswâl, het jaarlijkse evenement Slingeraap, de zwemmende en spelende kinderen aan het kommetje aan de Seine of aan het Gearstalt, de gemoedelijke sfeer in de jachthaven bij de Bûterwâl.

Akkrum-Nes dorp in het landschap?

Hetzelfde gaat enigszins op voor het contact met het landschap. Op de weidse blik die je vanaf de UT-wei hebt op het open landschap na, is het uitzicht op het landschap voor een groot deel exclusief beschikbaar voor particuliere huiseigenaren.

Wanneer je kijkt naar de kwaliteit van het landschap, ontdek je de mozaïek-verkaveling aan de noordkant van de Boarn. De langwerpige, enigszins waaivormige verkaveling aan de zuidkant. Het open landschap wordt her en der gevuld door bebouwde en begroeide boeren erven.

Het landschap rond Akkrum-Nes wordt door grote infrastructuur doorsneden zoals de rijksnelweg A32, de spoorlijn en de Boarn. Hierdoor worden routes door het landschap beperkt door kunstwerken zoals tunneltjes, bruggetjes, pontjes en aquaducten. Sommige delen van het landschap liggen aan 'de doorgaande routes'.

In de meer afgelegen delen komen veel minder mensen. Hier heerst een zeldzame rust. Zelfs met het geluid van de snelweg op de achtergrond is dit een van de kwaliteiten van het gebied waarin we wonen.

2. WONINGBOUW EN MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN

Wie door de bril van Fossyl Frije Freon en dorpsgenoot, *Bouwe de Boer* kijkt, ziet dat ruimtelijke opgaven en maatschappelijke ontwikkelingen steeds vaker hand in hand gaan. Op steeds meer plekken gaat de zoektocht naar nieuwe verdienmodellen in de agrarische sector hand in hand met de vraag in de bouwsector naar duurzame bouwmaterialen. Steeds vaker worden voor de productie van isolatiematerialen, grondstoffen gebruikt die rechtstreeks van het land komen uit de omgeving van waar het in de bouw wordt toegepast. Zo ontstaan korte ketens van productie en toepassing, die bovendien

CO2 vasthouden. Als voorbeeld komen aan de orde de toepassing van hout en hennep als isolatiemateriaal.

Ook de ruimtelijke inrichting van dorpen en wijken gaat hand in hand met andere maatschappelijke ontwikkelingen. Het belang van een groene woonomgeving op de gezondheid van mensen wordt nu echt onderkend. Bovendien spelen, naast de gezondheid van mensen, klimaatverandering en -adaptatie een steeds belangrijkere keuze in de wijze waarmee met ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken wordt omgegaan. Denk daarbij aan de voorrang die verleend wordt aan de fiets als het gaat om mobiliteit. Daarnaast groeit deelmobiliteit snel, ook buiten de grote steden.

Op diverse plekken in de wereld ontstaan Blue-zones waarin mensen door een samenspel van factoren opmerkelijk gezonder ouder worden dan op andere plekken. In navolging van deze Blue-zones wordt in Fryslân gewerkt aan de ontwikkeling van Bloeizones. Aandacht voor de principes die horen bij de Bloei-zones vergroten de leefbaarheid.

3. BEDRIJVGHEID EN RECREATIE

Wie door de bril *Martin Cnossen*, directeur van stichting Merk Fryslân kijkt, ziet Akkrum-Nes als prachtige recreatiebestemming. Akkrum-Nes hebben, samen met de vele andere Fryske bestemmingen, veel kwaliteit te bieden aan haar gasten. Tegelijkertijd is de komst van gasten naar onze dorpen een toevoeging van kwaliteit aan ons leven. Denk daarbij aan de vele voorzieningen (supermarkt, diverse eetgelegenheden, delicatesswinkel, bakker, slager), die zonder de komst van onze gasten geen bestaansrecht zouden hebben.

Het perspectief van Cnossen leert ons dat het vooral de kwaliteit van ons eigen leven is, dat voor de gasten reden is om in onze omgeving te komen logeren. Bij ruimtelijke vraagstukken gaat het er dus om dat de

ontwikkeling van toerisme en recreatie niet losgezien moet worden van andere ontwikkelingen. Als we kwaliteit toevoegen aan onze eigen leefomgeving, is dat voor onze gasten ook interessant.

Cnossen benadrukt de kansen op het gebied van bestemmingstoerisme. Als het ons lukt om de periode waarin gasten naar ons leefgebied komen te verlengen van enkele maanden naar een heel jaar, kunnen meer mensen daar een goede boterham aan verdienen.

4. AKKRUM-NES EN DE LANDBOUW

Wie kijkt door de ogen van *Bouwe Bakker*, landbouwadviseur en trekker van *It Nije Buorkjen* voor de Provinsje Fryslân, heeft oog voor de toekomst van de agrarische sector in en rond Akkrum-Nes. Het programma veenweidegebied heeft grote gevolgen voor de manier van boeren. Op dit moment zijn onze boeren afhankelijk van de productie van melk voor hun inkomen. Dat gaat de komende jaren veranderen.

Het waterpeil gaat de komende jaren onherroepelijk omhoog. Dit heeft effect op de manier waarop boeren hun bedrijf voeren. De provincie wil deze schade niet alleen met geld compenseren, maar ook met grond. Dat laatste kan alleen als er grond beschikbaar komt doordat boeren verplaatsen óf helemaal stoppen. Duidelijk is dat er een nieuwe ruilverkaveling op stapel staat.

Het landelijk gebied in de omgeving van Akkrum-Nes bestaat kent aan de west- en noordzijde hoger gelegen kleiafzettingen. Ten Oosten en Zuiden van Akkrum is lagergelegen veenweide. De zoektocht naar een nieuwe toekomst van de landbouw in de omgeving van Akkrum, komt mooi tot uitdrukking in het project *Akkrumer Goedland*. In samenwerking met diverse agrariërs, natuurorganisaties, deskundigen en betrokkenen wordt in deze stichting de toekomst van het boerenbedrijf in de omgeving Akkrum onderzocht.

COLOFON

Dit is een uitgave van:

Stichting Akwaseum en Plaatselijk Belang Akkrum-Nes
Boarnsterdyk 66
8491 AW Akkrum
t: 06-53310841
e: akwaseum@gmail.com

Kerngroep:

Zwier Kroese
Aize Wijnstra
Piet Dijkstra
Tom Yntema
Kees de Boer

Regie Schetsschuit:

Canisius Smit

Tekst: Hendrik Tamsma

Foto's: Kees de Boer, Siebe Boersma, Aize Wijnstra & Pieter van der Mark

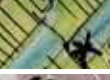
Redactie: Pieter van der Mark

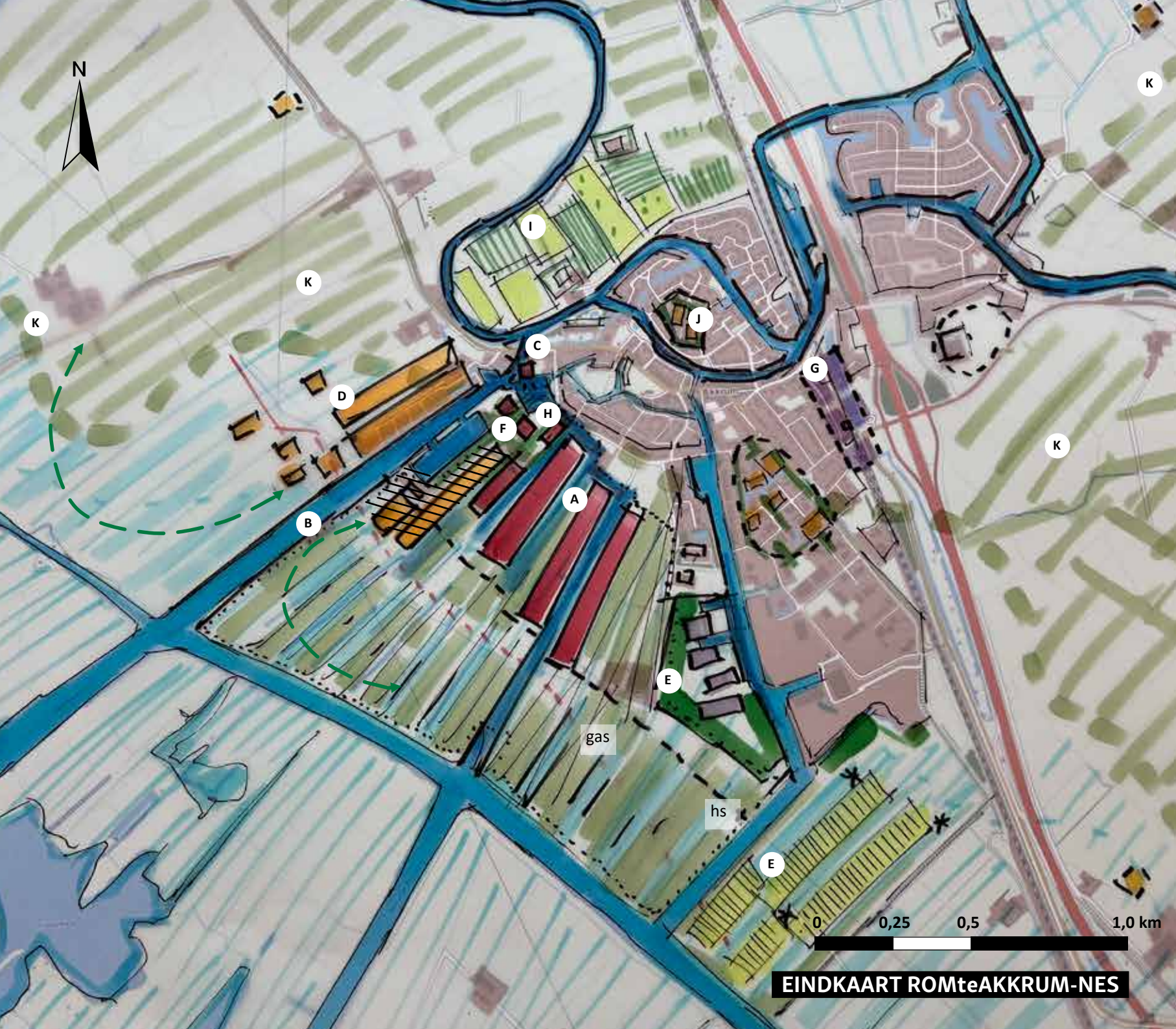
Vormgeving en ontwerp logo: Siebe Boersma

September 2023

EINDKAART ROMteAKKRUM-NES

Legenda in pictogrammen

lagere deel, Landschap	
hogere deel, Landschap	
Dorpsommetjes	
bestaande en nieuwe, Waterlopen	
in landschapsrichting, Dorpsuitbreiding	
gekoppeld aan Meinesleat, maar ook in kleinere clusters in buitengebied, Recreatieuitbreiding	
Recreatie en sport	
Stationszone	
blokverkaveling, Landbouwtuin	
in groene omkadering, Bedrijven	
Energielandschap	
Herstructureren en vergroenen	
lagere delen in het landschap, Vernatten	
dorpsentree/ omgeving scholen, Aandachtsgebied	

In deze brochure wordt een schets gegeven van een mogelijke toekomstige ontwikkeling van de dorpen Akkrum en Nes.

Een groep van 25 dorpelingen, ambtenaren en deskundigen werkten onder leiding van landschapsarchitecten twee dagen, vrijuit discussiërend en schetsend, naar een ruimtelijke toekomstschets.

